

OVER „ZWARTKOP MEEZEN”

315

Het geval is eigenlijk precies als met Fitis en Tjiftjaf en zoudt u zich als vogelkenner niet schamen, deze soorten niet te kunnen onderscheiden?

Hieronder geven we eenige verschillenmerken over beide soorten en hopen zoo bij te dragen tot het verdwijnen van het Zwartkopmeezen-euvel.

Glanskop: 't Beste kenmerk is de lokroep: zie zie det det, elke lettergreep van det det detdet *kort*. Dit is zeer karakteristiek en altijd te hooren, indien een Glanskop in de buurt is. De zang, die veel minder gehoord wordt, bestaat uit een herhaald tjiep, tjiep, tjiep, met nu en dan een prachtig trillertje er tusschen door. Zeer zelden hoort men een bijzonder zacht goudhaantjesachtig gezang, dat hoogstens een meter of vijf ver te hooren is. Dit wat het gehoor betreft. Voor het oog is er een kenmerk, dat eigenlijk alleen waarde heeft, als men Glanskop en Matkop vaak naast elkaar heeft kunnen vergelijken.

Voor den beginner is het gevaarlijk er meteen positieve gevolgtrekkingen uit te halen. We bedoelen hier de *zwarte keelvlak*: bij den Glanskop is die *klein* en *scherp* begrensd, bij den Matkop *vrij groot* en *onduidelijk* begrensd. Goede afbeeldingen vindt men in Kleinschmidt's „Die Singvögel der Heimat”.

Matkop. 't Beste kenmerk is alweer de lokroep: zie zie pêh pêh, of alleen: pêh-pêh-pêh, dit laatste *langgerekt*. Ook deze roep is zóó karakteristiek, dat wie hem eenmaal heeft gehoord, het voor eeuwig onthoudt.

De zang, dien men zeer zelden te hooren krijgt, is een klapperende slag: liep liep liepliep, bijzonder vlug (lijkt wel wat op de Braamsluiperslag). Ook in streken waar de Matkop algemeen is, is de vogel spaarzaam met zijn liedje en is het een bof, het te hooren te krijgen. De meeste kans heeft men in Maart en April, een enkele maal nog in Juni.

Maar de Matkop heeft nog meer noten op zijn zang. Hij is ook nog in staat, een zacht liedje te doen hooren, samengesteld uit trillertjes, krassende en kraaiende geluiden. Dit laatste klinkt precies als het bekende kneutjes-gekraai. Tot slot moeten we nog den zoogenaamden voorjaarsroep noemen, die vaak gehoord wordt (van Februari tot begin September, doch 't meest in Maart en April), ze klinkt als: tiejw, tiejw of sjieuw, sjieuw.

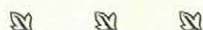
Een enkel woord nog over de verspreiding der beide soorten in ons land.

De Glanskop bewoont Kennemerland, de duinen bij den Haag, het zuiden en oosten van ons land op plaatsen waar veel loofbosch is. Ze *mijdt* gebieden met uitsluitend *dennebosschen*. Ze trekt in klein aantal door in 't najaar en blijft 's winters wel in de steden hangen.

De Matkop is zeldzaam in de duinen, weinig in 't Gooi, doch algemeen in de moerassige gedeelten van het diluviale deel van ons land, ook wel in donkere dennebosschen, boomgaarden en tuinen. Ze schijnt niet echt te trekken, hoogstens in de omgeving van 't broedgebied wat rond te zwerven.

P. BOUWE JANSEN.

PAUL G. OP DE COUL.

BLAUWE EN GRAUWE KIEKENDIEF.

O ngetwijfeld zullen velen uwer wel graag mijnheer Burdet eens een genoegen willen doen, een kleinen dienst bewijzen. Wij hebben allen reeds zoo veel en zoo dikwijls genoten van zijn prachtige films. Al meer dan honderd van de in Nederland broedende vogelsoorten zijn op deze manier vereeuwigd en zoo geeft deze filmverzameling voor nu en later een prachtig beeld van de Nederlandsche vogelbevolking in de eerste helft van de twintigste eeuw. Iedereen zal het toejuichen, wanneer deze verzameling zoo volledig mogelijk zou worden en graag willen helpen, om nog ontbrekende soorten aan te brengen.

Nu heeft Burdet in verschillende jaren al tal van films gemaakt van verschillende huishoudens van den Aschgrauwen Kiekendief, op heel uiteenlopende broedplaatsen en met nog al

ongelijke gezinsgewoonten, een prachtig uitgebreid materiaal. Maar ondanks alle moeite heeft hij nog geen Blauwen Kiekendief voor de lens kunnen krijgen.

De Blauwe Kiekendief broedt zeker in veel kleiner aantal in ons land dan de Grauwe. Deze komt, zooals iedereen weet, op de Noordzee-eilanden vrij algemeen voor, ook wel in de duinen aan den vasten wal. In 1930 en 1931 hebben er een paar gebroed in het Bloemendaalsche duin en behoorlijk hun jongen groot gebracht, maar ze zijn in 1932 niet terug gekomen. Nu zullen we eens zien, wat er in 1933 gebeurt.

De Blauwe Kiekendief moet meer in het Oosten van ons land voorkomen en het wordt nu wel zaak, daar eens goed op te letten. Ongelukkig lijken Blauwe en Aschgrauwe zeer veel op

Deze Aschgrauwe Kiekendief houdt heel vriendelijk zijn vleugel zòo, dat we makkelijk kunnen zien, wie we voor ons hebben.

elkander. Alleen de mannetjes zijn „blauw” d.w.z. ze hebben over het algemeen een overheerschend effen blauwgrijs vederkleed met donkere vleugelpunten en zijn daaraan van al onze andere roofvogels makkelijk te onderscheiden. Onderling verschillen ze doordat de Blauwe aan zijn onderzijde veel lichter is dan de Aschgrauwe, die aan broek en flanken nog al aardig gevlekt kan zijn. Bovendien heeft de Aschgrauwe op zijn vleugel een zwarte dwarsstreep op de kleine slagpennen. Bij uitgespreiden vleugel is dat goed te zien.

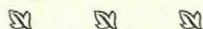
De wijfjes zijn donker en gevlekt, verschillen van de Bruine Kiekendief door een duidelijke witte vlek boven aan het begin van den staart. Van elkander zijn ze in de lucht alleen te onderscheiden door zeer geoeffende waarnemers; de Blauwe is iets minder slank dan de Aschgrauwe. Vergissen is dus heel goed mogelijk. De mannetjes zijn veel schuwer dan de wijfjes en komen niet zoo heel dikwijls op het nest. Het duidelijkste kenmerk, om de wijfjes te onderscheiden wordt geleverd door de groote slagpennen. De Aschgrauwe heeft de 2e, 3e en 4e groote slagpennen met versmalde uiteinden en bij de Blauwe is dat het geval met de 3e, 4e en 5e.

Het gebeurt maar zelden, dat je in de vrije natuur deze bijzonderheid kunt opmerken en vergissingen komen dus dikwijls voor.

Eenige jaren geleden kreeg mijnheer Burdet bericht, dat er een Blauwe Kiekendief in het Hollandsch duin broedde. Hij er op af, en den vogel gefilmd op zijn nest. Het mannetje kwam niet, en zoo waren wij er dan niet heelemaal zeker van, of wij wel met de Blauwe te doen hadden. Gelukkig had de vogel allersierlijkst gewaaierd met vleugels en staart en nu wachtten we maar het ontwikkelen en afdrucken af om zekerheid te krijgen. Die kregen we dan ook en, helaas, het was de Aschgrauwe, zooals ge op bijgaande foto een vergrooting uit het filmband duidelijk kunt zien. Intusschen zijn we met de film toch zeer tevreden, want die waaierbewegingen maken hem heel levendig en onderhoudend.

Let nu nog eens precies op Blauwe Kiekendieven. In het Oosten en Zuiden van het land is de kans het grootst. Met berichten omtrent Grauwe Gors, Ortolaan, Hop, Europeesche Kanarie, Oeverlooper en Kwartel doet ge ook een goed werk. Adres: A. Burdet, Overveen.

JAC. P. THIJSSE.

VOGELTREK IN NEDERLAND.

Hoe het verloop van den vogeltrek in voor- en najaar over ons land precies is, weet men eigenlijk niet. Weliswaar heeft men verschillende trekwegen gefantaseerd, maar veel zekers is niet bekend. Om te trachten een positief beeld te krijgen, doet het Vogeltrekstation op Texel in vele tijdschriften een oproep om medewerking ¹⁾. Aan dezen oproep liggen eenige ervaringen en overwegingen ten grondslag, welke we hier in het kort zullen uiteenzetten. Tendeel zijn deze ontleend aan het eerste jaarverslag van het Vogeltrekstation ²⁾.

We zullen beginnen met eenige beschouwingen over de overdag trekkende landvogels (d.z. die, welke hun voedselgebied op het land hebben), waartoe behooren de kraaien, de vinkachtigen, piepers, tendeel de spreuw en de leeuwerik. Het moet idereen, die in een kuststreek den trek van deze vogels waarneemt, opvallen, dat ze in een smalle strook vlak langs de kust in veel grootere aantallen passeeren, dan verder het binnenland in. Men krijgt den indruk, dat ze langs de zee samengedreven, voortijlen. Men zou zich kunnen voorstellen, dat deze landvogels bang zijn om over water te vliegen, en nu allen langs de watergrens voorttrekken. Deze veronderstelling wordt gesteund door de waarneming, die men op geschikte plaatsen doen kan, dat bij het ophouden van het land een groot deel der vogels de kluts kwijt schijnt te raken, en begint rond te vliegen, omkeert of tot neerstrijken besluit. Ze geven in deze gevallen duidelijk blijk van een soort watervrees.

Uitgaande van den indruk, waarbij het lijkt als werden de vogels tegen de zeekust gedrongen, kunnen we de vraag stellen: wat is dan de eigenlijke ligging van het doel der reis? Als ze door de kust gestuwd worden moet hun eigenlijke richting hiermee een zekeren hoek maken, hun doel moet zeein liggen. Deze konsekwentie wordt bevestigd door de waarneming op een plaats waar het land ophoudt. Het deel der vogels, dat niet weifelt, neerstrijkt of teruggaat, maar doorzet, neemt veelal een koers, die met de oorspronkelijke richting, dus met de richting der kustlijn, inderdaad een hoek maakt zeein. Een tweede bevestiging verschaft de waarneming in het binnenland. Hier zien we dat de richting van den weliswaar zwakkeren trek, ook een hoek maakt met de kust. De vogels stuiten dus werkelijk op de kust, en vloeien erlangs af (althans

¹⁾ Zie deze aflevering blz. 319.

²⁾ Dit jaarverslag wordt aan de donateurs van de „Stichting Vogeltrekstation Texel” gratis toegezonden. Men kan zich opgeven als donateur bij den secretaris Dr. G. J. van Oordt, Zoöl. Laboratorium, Janskerkhof 3, Utrecht, of bij den penningmeester de heer J. Drijver, Reguliersgracht 9, Amsterdam. De minimum-contributie is jaarlijks f 2.50 of ineens f 50.—. Het gironummer der stichting is 104706, Amsterdam.